

Akademski kipar Josip Fluksi, portret Mihovila Pavleka Miškine, bronca, Đurdevac, rujan 2007.

MIHOVIL PAVLEK MIŠKINA – PODRAVSKI VELIKAN
(1887 – 1942)

Uvod ili nacrt za jedno predavanje

Svaki tekst ima svoje vrijeme i razloge nastanka, a isto tako i vrijeme recepcije ili bolje – vremena različitih čitanja i doživljavanja. Mada znanstvenici često obezličuju okoknjiževne tekstove, kao književnik i profesor književnosti sklon sam umjerenoj literarizaciji kritičarskog i povjesničarskog teksta, a kada bih morao birati, sasvim bih sigurno izabrao zanimljivost matoševske impresionističke kritike usuprot hermetičnosti znanstvene kritike koja komunicira s uskim krugom čitatelja. Mislim da takva kritika, neobični i nesvakidašnji postupci, čine i povijest književnosti zanimljivijom disciplinom i proširuju i produžuju prostor njene recepcije. Čemu ovaj uvod? Pokušavam sebi i vama, čitatelji, objasniti nastanak i razloge nastanka ovoga teksta: odnosno razumjeti što on zapravo jest. Izvorište teksta uistinu je nacrt za jedno predavanje koje sam trebao održati u rujnu 1999. u Koprivnici. Predavanje, zbog nekih nespretnosti i nesporazuma nisam održao, tako da je sve ostalo neiskorištenim materijalom. Nekoliko sam puta nailazio na te svoje zabilješke, međutim se nikako nisam odlučivao pretvoriti stvari u tekst, budući da se radi o različitim formama koje zahtijevaju i drugačiji pristup. Ipak, kako sam se ovoga ljeta sjetio da je velika Miškinina obljetnica, materijal se našao u mom užem izboru tema za "Podravski zbornik". Onda se dogodilo da me nazvao đurđevački gradonačelnik, budući da se u rujnu planiralo postaviti spomen-ploču Miškini, a u povodu toga je trebalo predložiti stihove i pripremiti predavanje u đurđevačkoj knjižnici i sve je dobilo dodatne razloge. Ipak, da se radilo o nacrtu predavanja, pokazalo se na još jedan način.

Naime, za 30. kolovoza stigao mi je poziv za stručni skup nastavnika hrvatskoga jezika u srednjim školama naše županije i tada sam odlučio o Miškini progovoriti i kolegama. Mihovil Pavlek Miškina nije, naime, veliko ime u hrvatskoj književnoj povijesti i njegova se djela ne proučavaju u srednjoškolskim programima pa je samo na entuzijazmu nastavnika u zavičaju da ga uvrste u svoje planove. Zato sam, da bi to kolegicama i kolegama bilo što lakše i prihvatljivije, pripremio za njih jedan podsjetnik o Miškini u kojemu sam naveo samo najvažnije činjenice i predložio odlomke iz djela i strukturu jednog sata zavičajne književnosti posvećenog Miškini. Nadam se da će tako sve skupa poslužiti jednom širem podsjećanju na Miškinu, odnosno da će nacrt predavanja uroditi predavanjima.

Tekst bismo, dakle, mogli nazvati zapisom o predavanju ili satu zavičajne književnosti, on je, dakle, i prikaz Miškinina djela i života, ali i neka vrsta metodičkog naputka. Ipak, budući sve to, on je namijenjen čitateljima koji žele saznati ili se podsjetiti na Miškinu, ali vam daje i mogućnost da zavirite iza scene, ne baš u garderobu glumca, nego u pripremu učitelja, nastavnika, profesora. K tome te tekst, čitaoče, na neki način stavlja i u poziciju učenika, a i prosuditelja nastavničkih postupaka, igra se nastavnog sata te je tako gotovo i literatura.

Uvodni dio predavanja – Bude to zutra razmel što?

Predavanje, odnosno školski sat, ima svoje zakonitosti i zahtjeve. Za uvod sam kolegama nastavnicima predložio malu anketu o Miškini, koja može biti čak i usmenog karaktera, budući da znam da učenici neće znati osobito mnogo. Možda će jedino na koprivničkom području učenici iz Đelekovca znati nešto više, ali se ostali neće baš proslaviti. Svi su čuli za Miškinu, neki čak i stanuju u njezovoj ulici, spominjali su ga na satovima povijesti, ali im je sve to uglavnom maglovito. Ta bi im činjenica trebala pobuditi želju da ipak nešto saznaju. Za motivaciju predložio sam pjesmu Božice Jelušić iz zbirke “Meštri, meštrije”, upravo iz ciklusa o podravskim meštrima, jednostavno naslovljenu

“Miškina”

*“Ržo konji. Oljenka trepeče.
Zdenjava seposud.
V kmici se straha kak kača vleče.
Čovek bi bežal. Nema kud.*

*Stisnol se v škatulju od reči i krvi.
(V plučima cvate žareči mak).
V lubanji strtoj z belemi črvi
Plaši ga bajkač-copernjak.*

*“Kaj more čovek zamotan v sukno
od senje, kaj se kak jačmen zlati?
Če mu za istinu jezika spukno –
Slobodi more još srce dati!”*

*“Kaj more čovek koj je vre v grobu?
Od suz’ i znoja, življenja i smrti
Stvoriti GRADU ZA PRISPODOBU
I potlam stija joči zaprti...”*

TO SEM JOŠ SAMO REČI ŠTEL...

*Ranje je. Kres se na nebu pali.
Paper i olovka opali z ruke.
On spije skvrčen na slami v štali.
Te žmekhe reči, popevke žu’ke –*

BUDE TO ZUTRA RAZMEL ŠTO?”

Pjesmu “Meštri” moguće je u motivaciji i izostaviti, ali su nam svakako potrebna svjedočan-

stva samog Miškine o njegovu životu. Moguće se je poslužiti “Pričom o mojoj mladosti”, autobiografijom koja započinje ovako:

“Od najranije svoje mladosti, to jest čim sam svršio pučku školu, bio sam konjar.

Biti konjar i dika je i muka. Dika, jer on smije konje i zajašiti i potjerati, muka, jer ih treba i čistiti i braniti, a borme, što je najljepše, uz njih i u staji spavati.”

Kolegama sam predložio “Autobiografiju iz 1940”, prve dvije stranice, na kojima je naglasak na težinu Miškinina, a i seljačkog života uopće, sasvim jasan. Započinja Miškina ovako:

“Pozvan sam da napišem životopis. Iako mi nije ovaj čas do smijeha, skoro bih se i nasmijao. A kakav životopis? Kome je potrebno znati kako ja živim? Bolje da me stotinu puta nitko ne vidi, nitko ne čuje, nitko za mene ne zna jer mi je često život jednak radnoj stoki. I kad bih ovako živio samo ja ...”

Predložio sam pročitati sve do ovog dijela:

“U svom rodnom mjestu polazio sam osnovnu ili “pučku” školu. Poslije te škole...A što ću o tome i pisati?

Skoro me je stid – u staju...U staji sam spavao 22 godine kao i druge životinje, koliko puta i gore, jer za blago sam se brinuo ja, a za sebe se nisam mogao. Tu, u onom smradu i gadu, osobito noću kada ne bih mogao spavati, mislio sam i razmišljao o sudbini i svojoj i stotina drugih ljudi koji do mene žive, počeo čitati knjižice i novine kod slabe petrolejske lampice, kvario si oči i pluća, a ujutro, onako satrven i slomljen, nastavljao bih svoj dnevni rad “na čistom zraku”.

To je, eto, moj životopis – odnosno ovako je počelo i teče.”

Ovim tekstovima slijedi razgovor, iznošenje dojmova. Iz istaknutog ste sasvim sigurno shvatili da je naglasak na – životu u staji, o književnosti i mislima koje ne nastaju iz dokolice niti za piscima stolom. Što je u takvim uvjetima, iz takvoga života, moglo nastati? *“Bude to sutra razmel što?”*

Podsjetnik ili o životopisu

Vrijeme je za iznijeti konkretne podatke o Miškini, koji se, kao Mihovil Pavlek, rodio 24. rujna 1887., dakle prije 120 godina, u Đelekovcu. Učenicima treba iznijeti samo nekoliko osnovnih podataka, a za ovu prigodu dodat ću samo malo više. Kao što smo već zaključili, živio je teškim seljačkim životom, budući je nakon pet godina pučke škole u obitelji postao konjarom i živio u staji, gdje se je i samoobrazovao čitajući, a kasnije i pisao svoja djela.

Pisati, naime, počinje 1919., kao 32-godišnjak, nekrologom Antunu Radiću, a slijedećih godina nastavlja pisati i objavljevati članke i crtice iz seljačkog života. Članci su nadahnuti idejama braće Radić, nastaju iz teška razmišljanja čovjeka kojega težina života i nepravde sve više pritišće i on traži oduška. Nalazi ga upravo u književnom radu. 1920. objavljuje svoju prvu crticu – “Husar”, koja završava ovim rečenicama: “Imao sam slučajno notes i napisah ovo. I – bi mi lakše.”

Da, unutarnji pritisak našao je odušak, ali Miškini zapravo nije bilo lakše. Naime, u obitelji ga (prije svega otac, koji razmišlja tipično seljački) ne razumiju. Ipak, možda je baš otac, uskratim školovanja, na neki način “zaslužan” što je Miškina postao seljak – književnik, što

nije otišao na školovanje i promijenio način života; čime bi vjerojatno izgubio onu bitnu crtu osobnog doživljaja koja obilježava čitav njegov opus. Miškinine crtice, naime, proizlaze iz osobnog iskustva i bave se položajem seljaka u društvu, posebno u vojnoj hijerarhiji i ratu. Njihov antiratni i antimilitaristički stav pravi je društveni izazov i prosvjed. Tako, kada 1926. u "Seljačkoj knjižnici" "Seljačke sloge" izađe knjiga od 32 crtice na 208 stranica "Za svojom zvijezdom", knjiga izaziva krizu vlade i napade na Miškinu; Miškina definitivno postaje poznata ličnost, ali mu život nije nimalo lakši. Dapače, kao HSS-ovcu i oporbenom narodnom zastupniku kasnih će mu 1930-tih prišiti još i etiketu komunista, antiklerikalca i izdajice hrvatskog naroda, što će ga sve (zajedno s odbijanjem da se priključi Paveliću) odvesti u logor i smrt.

No, vratimo se djelu. Objavio je još dvije zbirke novela – crtica: 1935. "Trakavica" (Binoza, Zagreb) i 1937. "Krik sela" (vlastito izdanje, Zagreb). Uz to objavljuje i nekoliko brošura ("Dva naša najveća pokojnika – A. Radić i M. Gubec", 1936., "Zašto hrvatski seljak nije komunist", 1938., "Stara i nova gospoda", 1939.) Poezija mu za života ostaje neknjižena.

I ovo je relativno kratko i šturo, a za učenike je moguće pripremiti i manje buduću da je ono što slijedi važnije.

Interpretativno čitanje i objavljivanje doživljaja ili onaj koji suosjeća sa svima koji pate

Za upoznavanje Miškinina proznog djela predlažem najvažnije crtice iz njegovih zbirki novela: U brizi za budućnost, Baka, Kradljivac, U samici, Dva Božića na fronti, Za svojom zvijezdom, Trakavica, Dvije smrti, Kakav naslov da metnemo ovdje? Na satu predlažem čitanje jedne od njih, pri čemu se ja odlučujem za crticu "U samici". Ona započinje ovako:

"Za vrijeme rata bio sam kao vojnik na straži kod jedne bolnice. A bijaše stroga zapovijed da bolesni vojnici ne smiju van niti civilni unutra.

Zašto? Nisam imao pravo pitati. Šetao sam gore-dolje kao navinuti stroj. S nogama je bilo lako, njih naučše redu, disciplini; one su, iako mučno ali bez protesta izvršavale dužnost. Ali srce, duša – to se bunilo, to je htjelo svemu znati za uzroke i razloge. Koračao sam gore-dolje i grčevito pritiskao oružje kao da ću ga tako smrviti, uništiti, jer – mislio sam – ta ono je krivo svemu zlu na svijetu."

Od takva razmišljanja nije daleko do toga da se pusti starica – majka ranjenome sinu, a zatim dospije u zatvor, u samicu – osam dana. Tamo pati, razmišlja i bori se sa stjenicama, od kojih je netko na zidu sastavio natpis: "Prokleti militarizam." To ga uznemiri, ne zna si baš najbolje protumačiti riječ, ali onda nalazi da je cijela stijena ispisana zapisima utamničenika, a sve jednim gumbom, kojim i on napiše svoje iskustvo.

"Tim gumbom pisahu valjda svi redom, pa sam i ja napisao svoje. A bijaše napisano tamo mnogo; nešto sam pročitao i razumio, ali svega nisam mogao odgonetnuti. Što sam razumio, donášam ovdje.

I. M. vojnik, bio sam zatvoren 8 dana zato što sam šutio, to jest jer nisam htio kod istrage kazati tko je tužio našega gospodina kapetana kad je zakartao našu plaću.

M. V vojnik, bio sam zatvoren 10 dana, što sam pjevao. Došao mi je brat od kuće, odem s njim van,

popijemo litru vina i na ulici zapjevamo.

D. I. vojnik, bio sam zatvoren 30 dana, što sam molio. Došao gosp. General pregledati četu i ja sam ga molio dopust bez znanja svoga pretpostavljenoga.

T. M. vojnik, osuđen sam na 30 dana, što sam psovao. Bio sam časnički sluga i milostiva mi jednom zapovijedi da nosim lonce ispod kreveta. Ja se razljutim i opusjem njezinu lijenost, što ni nekoliko koraka ne može do zaboda.

S. D. vojnik, osuđen sam na 14 dana, što sam mislio da imam pravo i dužnost upozoriti momke na to kako sam opazio da narednici dijele kojekakvim propalim ženskinjama meso iz kubinje, koje je bilo određeno za nas.

B. Š. vojnik, osuđen sam zato što sam osjećao poniženje čovječjega dostojanstva i odrezao oštro gosp. Poručniku kad me je nazvao svinjom.

I. K. vojnik, zatvoren sam 30 dana, što sam znao da je naš službovodeći oficir pronevjerio novce za koje se nama imala kupiti hrana, pak sam o tome govorio ljudima.”

Iz svega je shvatio što je to militarizam. Završava ovako:

“O, Bože! Dakle ni šutjeti, ni govoriti, ni pjevati, ni moliti, ni psovati, ni misliti, ni osjećati, ni znati, ni vjerovati se u vojništvu ne smije!...”

Eto, to je militarizam!”

Kolegama nastavnicima predložio sam da učenici samo izraze svoj doživljaj ove crtice, nije je potrebno posebno interpretirati. Jasna je i upečatljiva i sasvim će sigurno izazvati dobre reakcije; primjeri su kao sirov materijal za Krležine antiratne novele u “Hrvatskom bogu Marsu”, ali im ta “sirovost” čak i daje određenu prednost kod šireg čitateljstva i slušateljstva.

Nakon crtice, predlažem pročitati nekoliko Miškininih pjesama. Miškina je, kao što smo već rekli, i pjesnik, čak antologijskog karaktera, iako te visine rijetko doseže. Antologizirane su najčešće pjesme Cuzeku, Betežen sem... (poznatija kao Pesnik i puntar), Jezuš na križu, Kričala je i štokavska Crveni makovi.

Predložio sam pročitati neke od ovih pjesama, a u kopiji pripremiti *Kričala je* – da je učenici interpretiraju – s napomenom da će sigurno zamijetiti tragičnost i dramatičnost događaja i suosjećanje. Podsjetimo se pjesme:

“KRIČALA JE ...

*Kričala je v poli tica,
drobna mala prepelica,
kričala ze sega grla...
Vse si misli: kaj se zdrla...*

*V travi si je gnezdo zvila,
notri jajca namestila,
naduvala se je dogo,
srcem grela dnevi fnogo.*

*Vtiči so se mali zlegli,
s trave glave gori digli,
prosili so nekaj jesti,
poletela je donesti.*

*Dok je ona hranu brala,
tičem malem kaj bi dala,
došli jesu kosci v pole,
kosili so brže bole,
kosili so bujnu travu,
pokosili tičem glavu..."*

Ovo je vjerojatno najljepša Miškinina pjesma, a u njoj je i sav Miškina: Miškina koji je prije svega čovjek koji suosjeća sa svima koji pate, kojima je teško. U toj dramatičnoj priči o ptici – majci sadržana je izuzetna tragičnost, ali tragičnost koju zamjećuju rijetki: za nju je trebalo imati jednako dara za umjetničko oblikovanje, kao i dara za ljudskost, dobrotu, suosjećanje.

Zaključak ili Miškina kao ideal

Mihovil Pavlek Miškina dokument je i osobnost svoga vremena. Teško su ga razumjela gospoda onoga doba, a do seljaka je zbog nepismenosti i neimaštine dopiralo malo njegovih radova. A bio je njihov pravi predstavnik i u njemu je i povijest i istina – najveći dio (gotovo 90 posto) hrvatskog naroda u Miškinino vrijeme bili su seljaci.

Miškinina pozicija i socijalna misao ne odgovara današnjem vremenu budući da se socijalna stratifikacija promijenila. Ipak, kad shvatimo vrijeme i život naših predaka, shvatit ćemo i Miškinu, i obratno. Spominjem naše pretke: neslučajno! Ono što Miškina opisuje, to je njihov život! To je dodatni razlog da uložimo energiju i volju u razumijevanje Miškinina djela. A bio je on i vrlo talentiran za književnost pa mu crtice pokazuju i dobar smisao za kompoziciju i vještinu pripovijedanja i poantiranja, ali je bio i čovjek pun suosjećanja i razumijevanja za druge. Te vrline, koje je Miškina imao kao važne crte ličnosti, nisu imali mnogi drugi. Kao što smo već naveli, odbio se priključiti ustaškom režimu, i zato ga odvođe u logor Jasenovac i tamo ubijaju, 21. lipnja 1942. (Nije pobjegao u partizane jer su mu prijetili da će mu u tom slučaju pobiti cijelu obitelj.)

Miškinin antiratni, pacifistički, pravdoljubivi, humanistički angažman ne smijemo zaboraviti: kad ga malo bolje proučimo, možemo vidjeti da je bio izuzetna ličnost. Tu izuzetnost trebali bi uočiti naši učenici, a nadam se da je i ovaj zapis o nastavnom satu zavičajne književnosti, o predavanju kojim se upoznaje Mihovil Pavlek Miškina probudio u tebi, čitatelju, slične emocije i razmišljanja i da ćeš možda posegnuti za nekim Miškininim crticama i pjesmama, da će ti Miškina postati bliži, razumljiviji i da ćeš se njime ponositi kao našim suzavičajnikom, kao našim velikanom.

Iz životopisa akademskog kipara Josipa Fluksija

Josip Fluksi rođen je 14. veljače 1945. godine u Koprivnici u dijelu grada imenom Miklinovec. Po završetku Srednje ekonomske škole u rodnom gradu, 1968. godine upisao je Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu smjer kiparstvo i diplomirao 1968. godine u klasi prof. Vanje Radauša. Bio je suradnik Majstorske radionice prof. V. Radauša na poslijediplomskom studiju do 1971. godine.

U Muzeju grada Koprivnice radio je od 1971. do 1987. godine kao restaurator, kustos, etnolog, voditelj Galerije naivne umjetnosti u Hlebinama, voditelj zbirke kulturne povijesti, fotograf – dokumentarist te je sudjelovao na više desetaka arheoloških iskopavanja kao voditelj i dokumentarist. Položio je stručni ispit za konzervatora 1980. godine.

Od 1987. godine zaposlen je u Arheološkom muzeju u Zagrebu kao voditelj konzervatorsko restauratorske radionice. Radi na konzervaciji i restauraciji keramike, kamena i stakla. Prvi je upotrijebio silikon u restauratorsko - konzervatorske svrhe. Autor je svih suvenira izrađenih uz pomoć silikonskih kalupa i mnogih replika spomenika kulture. Od 2005. godine imenovan je kao mentor i ispitivač za stručni ispit restauratora pri Ministarstvu kulture RH.

Izradio je više desetaka javnih i spomeničkih plastika – skulptura: u Koprivnici - “Buđenje” u gradskom parku, Reljefna vrata pivnice “Kraluš”, “Pevac” za meteorološki stup, kip bake Mariške i “Postolar Martin” zatim Reljefna vrata obitelji Bartolić, Reljef “Podravska alegorija”, “Klizačica”, maskota “Gipsy Quinn” za istoimeni belgijski brod, reljef Mihovila Pavleka Miškine u Đurđevcu te čitav niz poprsja i portreta. Njegova umjetnička djela nalaze se u galerijama, muzejima te privatnim zbirkama u zemlji i inozemstvu (Italiji, Njemačkoj, Belgiji, Austriji, Sloveniji, Australiji, Americi te u osobnoj zbirci).

Izradio je i brojne plakete koje se dodjeljuju kao priznanja: u Koprivnici – ženska figura Podravke kao najveće priznanje tvornice “Podravka”, Cehovska škrinja koja se dodjeljuje najuspješnijim obrtnicima grada (zlatu, srebro, bronca), figura “Strijelac” nagrada za najboljeg strijelca, plaketa “Lira” za glazbeno stvaralaštvo te plakete “Mihovil Pavlek Miškina” za amatersko stvaralaštvo Hrvatske, (zlatu, srebro, bronca) i “Ivan Meštrović” i mnoge druge.

Bio je suautor velike izložbe “1700 godina Splita” 1996./97. u UNESCO-u u Parizu za koju je izradio kopije više kamenih spomenika kulture u Splitu.

Za grad Minturn u Italiji izradio je tijekom 2004. godine kopije tri rimska Portreta – Glava rimskog muškarca, Glava Venere i poprsje Marka Aurelija mlađeg (sve u prirodnoj veličini), te velike skulpture Ganimeda, Mladog satira i Marsije. Restaurirao je 21 fresku s arheološkog lokaliteta rimskih termi u Varaždinskim Toplicama.

Za izložbu “Expo” u Lisabonu izradio je više odljeva arheoloških spomenika. Za izložbu u Barceloni izradio je reljefe “Otmica Europe” i “Neptun”, vlasništvo muzeja iz Varaždinskih Toplica. Izrestaurirao je više od 2000 keramičkih posuda iz svih povijesnih razdoblja za potrebe stalnog postava te povremenih izložbi Arheološkog muzeja u Zagrebu, i drugih muzeja u Republici Hrvatskoj.

Opremio je više desetaka kataloga i knjiga, objavio je desetak studija iz etnografije (Podravski zbornik - “Preslice”, 1980., “Kovači”, 1984. i dr.), napisao studiju “Restauriranje i konzerviranje arheološke keramike” za Muzejski vjesnik sjeverozapadne Hrvatske, pisao članke koji su bili objavljeni u stručnim časopisima i

novinama te izradio i objavio više tisuća crteža i fotografija iz arheologije i etnografije.

Kao akademski kipar imao je tri samostalne te je sudjelovao na brojnim skupnim izložbama.

Dobitnik je: 1968. godine – Zagreb, Nagrada Akademije likovnih umjetnosti; 1970. godine - Zagreb, Nagrada Sajma cvijeća

Pripremio: Dražen Ernečić

Josip Fluksi - from the biography of an academic sculptor

Josip Fluksi was born on 14th February, 1945 in Koprivnica, in a part of town called Miklinovec. After completing secondary school of economics in his home town, he enrolled into the Academy of Arts in Zagreb in 1964, at the Department of Sculpture where he graduated in 1968 from professor's Vanja Radauš's class. He was an associate of the Master's Workshop of professor V. Radauš at the post-graduate studies in 1971.

He was working at the Museum of Koprivnica from 1971 to 1987 as a restorator, curator, ethnologist, and also as the supervisor of the Gallery of Naive Arts in Hlebine, the head of the cultural history collection, and a photographer – documentarist. He took part in dozens of archeologic digs as their head and documentarist. He passed the State Professional Historic Preservation Examination in 1980.

Since 1987, Fluksi has been employed at the Museum of Archeology in Zagreb as the head of the preservation – restoratory workshop. He has been working on preserving and restoring ceramics, stone and glass items and was the first to apply silicone for restoration – preserving purposes. He is also the author of all souvenirs cast from silicone moulds and many replicas of heritage monuments. Since 2005 he has been appointed a mentor and examiner at the State Professional Historic Preservation Examination with the Ministry of Culture of the Republic of Croatia.

He has made a few dozens of public and monument plastic artefacts – sculptures: in Koprivnica – “Waking up” in the town park, the relief entrance door to the Beerhouse Kraluš, “The Rooster” for the meteorological station-tower, the statue of Granny Mariška and “Martin, The Shoemaker”. He has also made the relief door for the Bartolić family, the relief “Podravina Allegory”, “The Scater”, the mascot “Gipsy Queen” for the so called Belgian ship, the relief of Mihovil Pavlek Miškina in Đurđevac and a series of busts and portraits. His works of art can be seen in galleries, museums and private collections around Croatia and abroad (in Italy, Germany, Belgium, Austria, Slovenia, Australia, the U.S.A) as well as in his private collection.

He has created numerous medallions that are conferred as awards: in Koprivnica – the statue of a woman from Podravina as the highest award by the Podravka company, the guild chest conferred upon the most successful entrepreneurs of the town (gold, silver, bronze), the statue of “The Shooter” as the award for the best airgun shooter, the “Lyre” medallion for music achievements and the “Mihovil Pavlek Miškina” medallion for Croatian amateur achievements (gold, silver, bronze), the “Ivan Meštrović” medallion etc. He used to be a co-author of the huge exhibiton “1,700 Years of Split” in 1996/97 by UNESCO in Paris, for which he had made replicas of many stone monuments of Croatian heritage in Split.

For the town of Minturn in Italy, Fluksi made three Roman replicas in 2004 – The Unknown Man's Head, The Head of Venus, and the Bust of Markus Aurelius (all of them in actual size), as well as the big sculptures of Ganymedes, The Young Satire and Marsiya. He restored 21 frescos at the archeologic site of Roman Thermae in Varaždince Toplice.

For the “Expo” exhibition in Lisbon he made several casts of archeologic sights. For a Barcelona exhibition he made “The Abduction of Europe” and “the Neptune” relief, owned by the Museum of Varaždinske Toplice. He has also restored

more than 200 ceramic dishes from all historic periods for the needs of temporary displays at the Museum of Archeology in Zagreb and other Museums in Croatia.

Fluksi also produced dozens of catalogues and books, published a number of ethnographic studies (Podravski Zbornik – “Distaffs” in 1980, “The Blacksmiths” in 1984 etc.) and he also wrote the study “Restoring and preserving Archeologic Cberamics” for the Museum Newsletter of north-west Croatia, as well as articles published in professional publications and newsletters. He made and published a few thousand drawings and photographs within the field of archeology and ethnography.

As an academic sculptor, he has had three one-man exhibitions and took part in numerous group exhibitions and is the winner of the Academy of Arts Award of 1968 in Zagreb and the 1970 Award of the Flower Fair in Zagreb.

edited by Dražen Ernečić